

Eszményválasztás.

— Tanév elején. —

Máté VIII. 19. «És mikor járult volna Jézushoz egy írásmagyarázó, monda neki: Mester! én te utánad megyek, valahová mégy.»

„Mester! én te utánad megyek, valahová mégy.“ Mennyi akarat, elhatározás és mennyi lelkesedés e szavakban! Eltűnt a mult kétségeivel, megszakítva minden régi kötelék; egy új életirány, eddig nem látott világosság gyult az írástudó előtt. Győzött hát a lelkesedés; a tiszta szeretet igaz hangja megtalálta útját a hódítás-hoz s az embertömeg rengeteg vadonában kivezető ösvényt, az életnek hullámozó, forgatag tengerében békés partra hívogató világítótoronyt talált az írásmagyarázó. Ki tudná megmondani: minő érzelmek, titkos gondolatok, minő eszmék és vágyak dulták, sőt szaggaták keblét, mielőtt elröppent ajkáról a nagy elhatározás; míg kitört kebléből a tullelkesedés: „Mester! én te utánad megyek, valahová mégy.“ Nagy, nagy kellett, hogy legyen mégis a bűverő melylyel Jézus működött; ellenállhatatlan az igazság, melylyel a menny és föld birodalmát az ember előtt feltárta; és eddig nem ismert, szeretetteljes a világosság, melybe öltözve, bevilágította a lelkeket, hogy meglássák a célt, a hivatást, a jelen munkáját és a jövő ígérését.

Az írástudó bizonyára sokszor látta már az idvezítőnek tiszteletet parancsoló alakját, nyílt, egyenes homlokát és szeretetre-méltó pirral borított arcát. A nagy mester tiszta, derült szeme sokszor villámlott reá igazságot. Fenséges birálata, bájos magyarázata, előkelő és méltóságteljes beszéde és cselekedete — amint ezt Jézusról egy korabeli római helytartó írta — sokszor ragadták meg lelkét, hogy keressen nála nyugalmat a jelenre s boldogságot a jövőre.

Az írásmagyarázó követője, tanítványa szándékszik lenni Jézusnak; de előítéletek, régi kötelékek elszakításától való félelemből-e, avagy talán, mert még nem értette eléggé az eszményit;

lelkesezése nem hághatott még a tetőpontra, midőn a lélek az embert valósággal elragadja; avagy talán, mert Jézus tetteiben és szavaiban nem látta még mindazt, amit keresett, amiért szive sovárgott, lelke rajongott? még mindez ideig habozott, a mester követői, tanítványai sorába nem állott.

Jézus betegeket gyógyít, halottakat támaszt, szomorkodókat vigasztal, bünösöket dorgál s eddig nem ismert hangon szól ellen-ségeihez; feltárja az élet valóságát, elveszi a halálnak félelmét, testvérré teszi az embert, atyává az Istent és hív, szólit: „*Jöjjetek én hozzám, én megnyugasztlak titeket*“. Tesz, szól Jézus és szive szivet talál, lelke lelket ér s mint szomjas virág az üde harmatot, csak úgy nyeli a vágyó lélek a bölcs tanácsokat. De Jézus távozni készül, tul-tul a tengeren; a nép követi s az írásmagyarázónak tuláradó, elbűvölt lelkéből előtör a csordultig telt lelkesedés: „*Mester! én te utánad megyek, valahová mégy*“.

Minő változás a sok vajudás után; minő erő, elhatározás, ragaszkodás és lelkesedés a sok habozás s lehet, tévelygés után! Miért? Azért, mert a vágyó, kereső, sovárgó, kétség közt hanyatott lélek megtalálta, amiért sovárgott, amit keresett; megtalálta, Jézusnál *az eszményt, az eszményképet!*

Egy kép ez! Az ifju lélek vágyainak, kétségeinek, sovárgásának képe ez! Igen! mert az ifju a jelen s jövőre eszményt keres; eszményt, amely vezetni fogja szavát, tettét, életét; amellyel elkárhozik vagy idvezül s amely után vészben és viharban, rongyosan avagy bársonyban, éhezve avagy megelégitve, szeretve avagy megvetve, mindig ezt kiáltja: „*Mester! én te utánad megyek, valahová mégy*“.

S most, mikor egy új tanév elején annyi ifju lélek ezer meg ezer vágygyal indul el, keresve, keresve, talán még maga sem tudja, hogy mit, csak érzi, hogy lelke hajtja s bizonyos célpont kell neki: jertek segítsük az ifjut *az igaz eszmény megválasztásában*.

* * *

Segítsük az ifjut *az igaz eszmény megválasztásában*. Érzelmek, vágyak, eszmék és gondolatok támadnak keblünkben. Fogalmat alkotunk magunknak Isten-, világ- és emberről; legfőképp pedig önéletünkről és arról, hogy milyenné szeretnők tenni kül- és belvilágunkat. Fogalmunknak megfelelően érzelmünk és gondolataink

egy oly világot teremtenek, amelyben szépnek, tökéletesnek tartunk mindent s mely világot megvalósítani életünk céljául, munkánk feladatául tüzzük ki. Ez az *eszmény*! S bizonyos eszménye mindenkinek van, bárha kor, tudomány és foglalkozás szerint nagy különbség van az eszmények között. Eszmény után indul a tudós tudományában, a tanító tanításában, a politikus honfiui dolgaiban; eszmény után a földmivelő foglalkozásában, a kereskedő és iparos számításában; szóval nem élhet a lélek eszmény nélkül. Eszmény nélkül nincs mozgó erő, nincs fejlődés és előhaladás sem az egyesek, sem a népek és nemzetek, az államok vagy egyházak életében. És mert eszményünket soha teljesen meg nem valósíthatjuk: annak köszönhetjük a folytonos mozgást, a munkát, az életet s a léleknek tökélesbülését. Az eszmény a lélek tulajdona, vágyainak, sovárgásainak tökéletes, isteni világa; az örökmunkának, míg egygyé lesz életünk az Isten életével, állandó forrása.

„Ne, ne mond hát szomoruan:

Csupán álmom életünk!

Mert az alvó lélek halott

S a látszaton tévedünk.

Éltünk való, éltünk komoly

S nem a sir annak célja!

„Porból lettél és porba térsz“,

Nincs a lélekről irva.

És hol van több vágy, hol van több sovárgás és munkakedv s következőleg, hol van több eszmény, mint az ifjui lélekben? Sehol. Csakhogy az ifjui lélek eszménye, eszményképe nem mind igaz s ezért nem egynek később egy tönkrement élet romjai felett sirva kell megállania. Az ifjui lélek fogékony, sokat ad a látszatra és a látszat gyakran csal; pedig ha nem tiszta, nem igaz az ifju eszménye, előbb-utóbb kárhozatba viszi őt megvalósítási törekvése. Eszményt választani igen nehéz, de az életre feltétlen szükséges, ezért a választásban segítnünk kell az ifjút minden nemes buzgalomban.

A hir, vagyon, dicsőség eszményképei, mint valami csábos tündérek lenge fátyolruhában lejtének előttetek. Ne! ne menjetek lépre csábitásaiknak, mert szétfoszlik a hir s kinevet a világ; a

dicsőség koszoruját szentes kezek tépik le homlokotokról s a vagyon vágya és megtartási gondja rabszolgájává tesz titeket az anyagnak, a sárnak s előli bennetek a lelket, a lelkesedést és ama költészet virágait éltetekből, amelyek nélkül, még csak egy imának szép virágcsokrát se tudjátok kötni az Isten — e minden eszmények eszménye számára. Proletár, stréber, hazug, fölületes, álnok a világ, de ezeké ma a boldogulás! Így kiáltnak sokan és titeket is erre biztatnak. De én azt mondom: dobjátok el, ha oly tetekért valaha csak egy falat kenyér is kerül kezetekbe; inkább éheztek, mintsem becsület és érdem nélkül lakmározzatok. Az élvezet s kényelem csábalakjai édes kelyhet tartanak ajkaitokhoz; ne, ne érintsetek, mert gyilkos mérge az; nem tündéerkertbe, pokolba viszen. Ily eszményetek soha egynek se legyen.

A ti eszményetek legyen: *elhozni az igazság sziklájáról a legfénylőbb gyémántot!* Legszebb eszmény, de legnehezebb munka, mert ezt szörnyek őrizik, vadon az út, sivár a hely oda; irigység rug, gyűlölség tép, éhség kinez, sirtok és véreztek; de ha azt egyszer kézre kerithettétek: kezetekben van akkor az Istennek legszebb ajándéka s e világnak legerősebb világossága, boldogítója; akkor közelébe értetek Istennek s ő minden egyebet meg ad ti néktek; akkor e világ szivét és összes kincsét meghódítottátok, lelkét pedig évezredekön keresztül irányítjátok. Féltetek? . . . Ne féljete! Van egy, aki járt ott előttetek, van egy útmutatótok, van egy, akit kövessetek: *Jézus — a ti mesteretek!*

De, ha meg van eszményünk, elég-e nekünk csupán egykedvűen az eszmény felé haladnunk? Nem! Szükséges *fel is fegyverezni magunkat*, hogy a haladásunk útjában található akadályokkal bátran szembe nézhessünk, megküzdhessünk. És hogy mivel, miként kell felfegyvereznünk magunkat? e tekintetben is legigazabb utmutatónk Jézus. Életéből meglátjuk az akadályokat és meglátjuk az azokkal szemben használt fegyvereket is.

Legfőbb fegyver: a lelkesedés az eszményért s ennek megvalósításáért; lelkesedés, melyben a gondolat és akarat egyetért a sziv- és lélekkel; mert hidjátok el: „*nem képesség, nem képzettség, hanem lelkesedés és erély az, mely az életcsatáját megnyeri*“. A lelkesedés munkához vezet, az eszményért való küzdelmünknek ez újabb, hatalmas fegyveréhez. Munkához, mely kifejti a bennünk

levő összes erőket s így önbecsérzetet, bizalmat ad, bátorságra vezet, a bátorság pedig már félig nyert csata. Ki tud munkálkodni, önmagában és Istenében bizni: nem ismer az csüggedést bármi szörnyekkel szemben, nem ismer ingadozást a legszebb tündérek csábításai vagy a legnehezebb keservek kinjai között sem. A lelkesedés határozott bátorsággal még vész és vihar között is csak előre tör, jól tudva, hogy:

„Nem élvezet és nem bánat
Rendelt utunk és végünk;
Hanem munka, hogy holnapra
A mánál tovább érjünk.“

De talán ti mulatni, szórakozni, pihenni akartok? Nem! E földön, ez életben pihenni nem szabad; lesz majd időnk pihenni az egész örökkévalóság alatt! De hogy mégis el ne fáradjunk, egészen ki ne merüljünk, a munkát türelemmel kell végeznünk; türelemmel, de állandóan, folyvást és tudni kell *az eredményre is várni, mert ez a siker titka*; szóval a példabeszéd szerint lassan járjunk, hogy tovább érhessünk.

És több fegyvert nem is emlitek, mert aki bírja a lelkesedést, a munkát és türelmet: megtanulta az már tisztelni önmagát, tisztelni és szeretni embertársát s imádni Istenét, az örök munka forrását. Az ily ember igaz, jó és becsületes; tud tünni, szenvedni s ha kell vértanui halált halni; az ily ember tud feledni és megbocsátani s még a kereszten is halálkinjai közt a világosság atyjához ellenségeiért imádkozni.

„Mester! én te utánad megyek, valahová mégy.“ E szavak visszhangozzanak lelketekben, ezek törjenek elő lelkesedéssel ajkaitokon, mert az eszményért való küzdelemben is Jézus a mi példányképünk, *a mi utunk és igazságunk!* Ifjak! eszményt válasszatok s az eszményért előretörjete; de a választásban és küzdelemben Jézus legyen a ti mesteretek! Tanárok, tanítók! rátok bizzuk az ifjakat; vezessétek, vezessétek őket az örökéletnek örök forrásához! És te Isten! gyujts előtünk világosságot; áldd, segéld a tanítókat, mint segéted egykor szent fiadat; áldd, szenteld meg és vezesd az ifjúságot, vezesd fölebb-fölebb a te országod — a tökéletesség felé! Amen.